СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 124. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 28. мая, 1924. VOL. XXXII. No. 124. Jersey City, N. J., Wednesday, May 28, 1924. THREE CENTS

Президент підписує іміґраційний закон.

ВАШІНГТОН, 26. мая. — Президент Кулидж підписав нині іміґраційний закон.

Рівночасно, однак, зазначив він, що уступ про повне виключення японської іміґрації заслугує на вето, але він його не вжие, бо решта закона корисна й зараз потрібна.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ПРИНЯЛА ТЕЖ ПОДАТКОВИ ПРОЄКТ.

ВАШІНГТОН, 25. мая. — Палата послів пішла слідами сенату і приняла нині 376 голосами проти всего 9 податковий проєкт, виготований конференцією представників обох палат.

Секретар (міністер) скарбу Мелон студіює ухвалу, щоби дати президентови свою опінію про потребу її ветовання.

ЗАХОДИ ПРОТИ ВИБОРЧИХ НАДУЖИТЬ.

ВАШІНГТОН, 26. мая. — Сенатор Бора вніс в сенаті проєкт закона проти виборчих надужить.

Після сього проекту кожда партія малаби підчас виборчої акції подавати що 10 днів до публичного відома спис жертводавців на цили виборчої аґітації. Комітети партій малиби теж подавати, які недобори вони мають та хто за них заплатив.

ФАРМЕРСЬКИЙ БЛЬОК ПРЕДКЛАДАЄ УЛЬТИМАТ.

ВАШІНГТОН, 26. мая. — Конгресмени, що належуть до так званого фармерського блоку, предложили провідникам палати послів загрозу, що вони здержать дальшу законодатну роботу конгресу, якщо конгрес сейчас не возьметься до полагодження законопроектів про допомогу для фармерів.

ЗАХОДИ КЛЕНА ДЛЯ ОПАНОВАННЯ ПАРТІЇ.

ВАШІНГТОН, 26. мая. — Підчас переслухань перед комітетом сенату, що розслідує, чи сенатор Мейфілд з Тексасу був вибраний правно, один свідок зізнав, що уряд Ку-Клакс-Клена розглядав всіх кандидатів, поставлених партіями, чи вони підходять для його інтересів, та їх попирає або відкидає. Сенатора Мейфілда признано підходячим і Клен рішився його попирати всею силою.

ДОВКОЛА КРАВЕЦЬКОГО СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК, 26. мая. — Стейтовий промисловий комішенер запропонував свое посередництво в переговорах межи кравецькими підприємцями та юніями робітників та робітниць жіночої одежі. Він хоче в той спосіб запобігти страйкови, який мавби початися в суботу, а на котрий малоби вийти до 50,000 робітників.

СЕНАТОР КАЖЕ, ЩО КУЛИДЖ ПОВИНЕН ЗРЕЗИҐНУВАТИ.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 26. мая. — Сенатор Ґлеа виголосив тут політичну промову, в котрій заявив, що президент Кулидж повинен зрезиґнувати, коли конгрес ухвалив проти його бажання такий важний закон, як закон про бонус, що заводить такі високі річні видатки.

ФИЛИПИНСЬКА МІСІЯ МАЛА ЗГОДИТИСЯ НА АМЕРИКАНСЬКИЙ ПЛЯН.

ВАШІНГТОН, 26. мая. — Филипинська місія, вислана филипинською леґіслятурою для добуття повної самостійности від американського конгресу, відбула тут ряд конференцій з провідниками сенату. Сенатори кажуть, що вона схиляється до предложеного в справі Филипин проекту, після котрого Филипинам мається обіцяти повну свободу за 20 або 25 літ.

ПЕРША МІСЬКА КЛИНКА ДЛЯ ЛІЧЕННЯ РАКА.

НЮ ЙОРК, 26. мая. — Нині отворено на 59-ій вулиці першу міську клініку для лічення рака.

Др. Мейо, котрий поробив важні відкриття щодо лічення сеї недуги, заявив при отворенню, що хоча рак уважається тепер невілічимою недугою, за кілька літ він буде вже загально признаний вилічимою хоробою і лічення його буде доступне для незаможних.

СУД БЕРЕТЬСЯ ДО ОГНЮ.

НЮ ЙОРК, 26. мая. — Міські суди стали послідними днями карати остро всіх, що переступають закони для запобіження пожарам. Судді карають остро тих властителів домів, що не постаралися коло своїх домів о пожарні сходи, та робітників, що курять по фабриках.

„ФІКСУВАЛИ" ЛАВИ ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ.

НЮ ЙОРК, 26. мая. — Стейтова прокураторія впала на слід шайки обманців, що займалася „фіксованнєм" лав присяжних суддів. Вони потрафляли всувати на лави присяжних суддів людий, які згоджувалися голосувати не по совісти, але так, як їм скажеться.

ВИНАХОДЧИВИЙ САМОВБИЙНИК.

НЮ ЙОРК, 26. мая. — Вальтер Кенага, 36-літний стенограф, пополнив тут самовбийство в сей спосіб, що замкнувся в ґаражу, пустив автомобіль в рух та положився під автомобіль. Він погиб від ґазу, добуваючогося з автомобілевої машини.

ВАЖНЕ РІШЕННЄ СУДУ ПРО КОМІРНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 26. мая. — Нюйорський стейтовий суд рішив, що комірник, котрий остається в мешканню після того, як його річна аренда („ліз") уже вийшла, не потребує платити підвишки комірного („ренту").

В сьому случаю комірник мав „ліз" до 1. жовтня 1922. року. Перед упливом сього часу, його повідомив властитель, що він підносить рент. Комірник відмовився відновити рент на тій основі, що підвишка за висока і несправедлива. Він не схотів теж вынестися.

Пішло в процес, і комірник виграв уже в двох інстанціях.

ПРИВИД ЗАГНАВ ЛЕТУНА НА ГОРУ.

БЕЛИНҐГЕМ, Вашінгтон, 25. мая. — Сюди приїхав нині Фредерик Мартин, американський летун, що командував американською виправою довкола світа, поки не стрінувся з катастрофою, та розказує, як се йому случилася катастрофа з горою. Після його слів, причиною, чому він змилив дорогу, була воздушна помана, яка появилася йому зараз в пів години по вилеті з Читника. Подібний поман, в яких летуни бачили близько себе гори, які були дуже далеко, було відтак більше; за кождою такою появою летуни, не догадуючися причини явища, зміняли напрям лету. Се й їх остаточно й довело до зударення з горою.

ЗНОВА СУД НАД МУРИНАМИ

ФОРТ МЕЙЕРС, Флорида, 26. мая. — Товпа білих людий напала на вязницю, добула звідти двох Муринів, котрих обжаловано за напастованнє білих дівчат, вивела за місто й там їх розстріляла. Опісля їх тіла волочено вулицями міста.

ГАРНИЙ ВІК.

ВАШІНГТОН, 26. мая. — У місцевім притулковищу для старих людий померла сьогодня незамужня жінка Сара Томсон, котра рахувала собі 114 літ життя. Вона прийшла жити до сього дому в 1872 році, коли її було 2 роки.

ХЛОПЧИНА ВБИЙНИКОМ УЧИТЕЛЬКИ.

ЕЛСВОРТ, Мейн, 26. мая. — Роланд Мекдоналд, 15-літний ученик місцевої публичної школи в Амгерст, признався шерифові, що він убив панну Луїзу Герхиш, 19-літну вчительку. Убив він її на самітній дорозі в середу в ночи.

ПОЗИВАЄ ХІРОПРАКТОРА ЗА ТІЛЕСНЕ УШКОДЖЕННЯ.

ЮТИКА, Ню Йорк, 26. мая. — Ґрейс Бравн пізвала за 50,000 долярів відшкодовання хіропрактора дра Шайна, котрому вона закидує, що через його лічення тепер спаралізована. Присяжні судді признали її відшкодовання в сумі 10,000 долярів.

УКРАЇНЕЦЬ ВИГРАВ ШАХОВИЙ ШАМПІОНАТ.

Е. Д. Боголюбов, український шаховий шампіон, грав у Ню Йорку 12 разів з А. Купчиком, бувшим шаховим шампіоном стейту Ню Йорку. Український шампіон виграв усі партії.

СОЛОНА ВОДА ДЛЯ ШАХТЯРІВ.

У глибоких закопах, де є велике горячо і в сухих копальнях, приключається, що робітники нездужають на корчі мязів. Професор К. Невіл Мос мав відчит у стоваришенню копальняних інжинірів у Льондоні; у відчиті свому м. и. зазначив, що солона вода, то найліпший засіб для копальняних робітників, яка перешкаджає повищій недузі. А саме солона вода підносить і силу до праці. Коли робітники пють солону воду, надолужують цим велику втрату кальоріди, який виділяє ік тіло [illegible]

ПРОФЕСОР П. ОСИП СТЕТКЕВИЧ І ХОР УКРАЇНСЬКИЙ ДІСТАЛИ ПЕРШЕ ПРИЗНАННЄ

Комітет зложений з найчільнійших людей, мешканців Перт Амбою зарядив в місяци маю с. р. величавий концерт в найбільшій гали міста і запросив до участи всі народности призначуючи кождій одну точку. Виступали: Американці, Німці, Даньці, Українці, Словаки, Мадяри, Поляки, Жиди та Мурини. Кожда народність пописувалася інструментально або співами. По найбільшій части виступали ріжні хори: мужеські, жіночі, мішані й діточі.

Від Українців проф. п. Стеткевич вибрав хор школярів і виучив одну американську пісню по англійськи „Morning Invitation", а також три народні українські пісні. Наша дітвора числом около сотки, зіспівала так гарно, що вибилась понад всіх. Аранжери концерту по відспіванню точки укр. ґратулювали п. Стеткевичови. На другий день часописи Пертамбойські не могли начудуватися хорови українських шкільних дітей і їх дірігентови. Їм признали першу похвалу.

ЖИДІВСЬКА РЕПУБЛИКА НА УКРАЇНІ.

Диреиктор відділу відбудови „Джойнту" в Росії др. Розен і директор „Ікі" на Росію Зак, виїхали до Парижа на конференцію в справі кольонізації Жидів на Криму. В конференції візьме участь більше політиків і фінансистів.

ЩЕ НОВА УПРАВА НАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ ПАРТІЇ В ГАЛИЧИНІ.

В останніх днях зайшли істотні зміни в президії Народнього Комітету. Вибраний заочно **др. Володимир Загайкевич не приняв вибору.** Таксамо відмовився приняти становище заступника голови б. соймовий посол Гринь Тершаковець. Ою крізу в президії Народнього Комітету поладнано в сей спосіб, що **головою вибрано** б. голову Державного Секретаріяту ЗУНР. **дра Сидора Голубовича,** а заступником голови на місце п. Гр. Тершаківця, львівського адвоката дра Олександра Марітчака. Таким чином скомплетована президія Народнього Комітету представляється так: голова: др. Сидір Голубович, заст. голови: др. Степан Біляк, о. прал. Леонтій Куницький і др. Олександер Марітчак, а ґен. секретар п. Аркадій Малець.

ФУТБОЛ ІЗ ДОЛЯРІВ.

У лісі недалеко Єшкендорфу (в Австрії) найшли діти великий обвязаний пакет долярових банкнотів. Пакет був уже доволі подертий. Діти забрали пакет і почали ним грати футбол, бо не знали, що то гроші. Щойно пізніще кілька старших хлопців пізнали, що то справжні доляри. Діти розібрали ліпші банкноти, а подерті оставили. Тимчасом вістка про знахідку долярів розійшлася по містечку. Мешканці йшли до ліса забирати останки долярів. Поліція пішла також тамтуди і відібрала богатьом найдені гроші.

Німецьке правительство під проводом Маркса уступило.

БЕРЛІН, 26. мая. — Нині уступило німецьке правительство під проводом канцлера д-ра Вільгельма Маркса.

Президент Німеччини Фрідріх Еберт приняв резиґнацію, але поручив уступившому кабінетови покищо остатись при власти, поки не буде складений новий кабінет.

Кажуть, що президент Еберт доручить знову Марксови, щоби створив новий кабінет, але в ньому будуть головно нові люди, переважно представники центрових груп парляменту.

БУТА КРАЙНИХ НІМЕЦЬКИХ МОНАРХІСТІВ.

БЕРЛІН, 26. мая. — В новому німецькому федеральному парляменті, який завтра збирається на першу сесію, крайних монархістів є всего 32, але вони виявляють велику буту і хотять, щоби більшість з ними числилась.

Вони домагаються негайного вибору нового президента Німеччини; скасовання законів про охорону републики; обмеження прав Жидів і прогнання Жидів, котрі прибули до Німеччини в останних 10 літах.

ВОЗДУШНА СИЛА АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 26. мая. — Тутешня преса подає, що Англія матиме небаром 600 военних літаків і стільки в резерві.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ В ГОСТЯХ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 26. мая. — Сюди прибув у гості до англійського короля Італійський король Віктор Емануїл з жінкою. На двірці привітано їх офіціяльно, а також грімко привітали їх лондонські Італійці, між ними і фашісти в чорних сорочках.

Кажуть, що метою сеї візити є тісніше зближенне між Англією й Італією.

ЕРРІО ЗА ЗГОДОЮ З АНГЛІЄЮ.

ПАРИЖ, 26. мая. — Едуар Ерріо, будучий премієр Франції, заявив у розмові з представниками преси, що головною метою його політики буде привернення приязних зносин з Великою Британією. Будуча політика Франції, каже він, буде опиратись на взаїмній спільній акції Англії і Франції.

ПУАНКАРЕ ОРГАНІЗУЄ ОПОЗИЦІЮ.

ПАРИЖ, 26. мая. — Премієр Пуанкаре заявив, що коли небаром уступить з теперішнього свого становища, він не кине позиції, а обійме провід опозиції проти нового соціялістичного правительства Франції.

КАЙО НЕ ХОЧЕ ПОМИЛУВАННЯ.

ПАРИЖ, 26. мая. — Йосиф Кайо, бувший премієр Франції, заявив, що він не хоче помилування, але нового суду над собою за мниму „державну зраду" за яку його позбавлено горожанських прав.

ХОЧЕ АРЕШТУВАТИ СИНА ВУДА.

ПАРИЖ, 26. мая. — Один тутешний візник зажадав від поліції, щоб арештувала сина американськаського губернатора Філіпін генерала Ленарда Вуда, Ленарда Вуда молодшого, коли прийде до Парижа, за се, що тому кілька місяців заплатив йому фалшивим чеком на суму 250 франків.

ОТВОРЕННЄ ІТАЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

РИМ, 24. мая. — Нині отворив король Віктор Емануїл новий італійський парлямент, який називають фашістським з причини, що в ньому мають велику переваґу фашісти.

Отвореннє відбулося з давньою парадою. Король у своїй промові величав правительство Муссолінія.

НОВА НАРАДА „МАЛОЇ АНТАНТИ".

ПРАГА, 26. мая. — В першій половині червня с. р. буде тут нова конференція „малої антанти" (Чехо-Словаччини, Югославії і Румунії).

Представники „малої антанти" обговорять її відношенне до Анґлії, Франції й Італії, а зокрема справу Бесарабії і відношенне всіх членів „малої антанти" до Росії.

В нараді візьме участь чеський премієр Бенеш, сербський Пашіч і румунський Братіяну.

ПОЛІТИЧНА КРІЗА В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 26. мая. — Опозиція в румунському парляменті обєдналась, щоб повалити теперішне правительство премієра Братіяну, одначе він не хоче уступити і каже, що остане поки не переведе фінансових реформ держави.

НОВИЙ МАДЯРСЬКИЙ БАНК.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 24. мая. — Нині мадярський парлямент приняв проект закона про основанне нового мадярського національного банку для випуску нових мадярських банкнотів із золотою порукою.

Банк основано по пляну Ліґи Народів. Золото в поруку за паперові гроші зложено вже в заграничних банках.

Директором мадярського випускового банку буде Попович, колишній губернатор австрійсько-угорського банку.

ПОЛЬЩА „ХОЧЕ" ПЛАТИТИ ДОВГИ.

ВАРШАВА, 26. мая. — Польський премієр Володислав Ґрабський заявив, що польське правительство „хоче" платити довги, які винно Америці.

Воно обговорює сю справу зі своїм амбасадором Станиславом Врублевським, котрий спеціяльно у сій справі приїхав сюди з Вашінґтону.

Польща винна Злученим Державам $157,000,000 і проценти від сього довгу, одначе на сплату сього й інших довгів вона не має гроший.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сиіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тнл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЮНІЙНІ ВИБОРЧІ ДОМАГАННЯ.

Американська Федерація Праці вичисляє в своїй публичній заяві, які точки вона буде ставити в імени зорґанізованих робітників політичним партіям та їх кандидатам на уряд президента.

Межи сими точками є велика ріжнородність. З одного боку, там є точки, які не можна ніяк вважати ніякими точками політичної програми. Такими треба вважати домагання привернення в уряді духа чесности, сумлінности та ідейности. Такі слова се звичайні собі фрази, яких кождий кандидат може дати робітничим юніям десять разів більше, як вони хочуть.

Далі йдуть ріжні домагання сильно сумнівної вартости. Тут є знесення Робітничої Зелізничої Ради; місто домагатися її поправи через збільшення там упливу робітничих юній провідники Федерації Праці йдуть навпраки до її знесення. Тут треба зачислити домагання повного замкнення іміґрації; видно, заряд Федерації Праці, місто протидіяти обнижуванню зарібків іміґрантами через образовання іміґрантів, хоче зарадити лихови через радикальне замкнення іміґрації.

Наконець, третя ґрупа домагань обнимає точки, яких переведення є справді можливе і для робітництва корисне. Сюди треба зачислити домагання федерального законодавства проти діточої праці, домагання федеральної захорони для юнійних організацій, заборони судам зносити уникти, ухвалені конгресом; і тим подібне. Ся однак частина домагань, хоча й корисна для робітництва, ледво чи дасться здійснити через старі партії. Старі партії положуть у свої політичні платформи сі всі точки, але се ще не значить, що вони будуть щиро хотіти їх переводити в життя. Вони так робили вже кілька разів в минувшині, а прецінь ті самі точки все ще далі містять, бо їх не виконали, хоча сили мали.

Тому американські робітничі юнії краще зробилиб, якби кинули дурити себе й других, що можна щось зробити через старі задеревілі партії, в яких панують ріжні політичні боси, а місто сього стали працювати коло сотворення своєї робітничої партії, як се зробили англійські робітничі юнії.

МЕЖИНАРОДНІ РОЗБИШАКИ ВСІ ОДНАКОВІ.

Недавно один польський міністер писав у французькій пресі спростовання на закид, що Польща угнетає не-польські народи. Говорив там польський міністер, що Польща сих народів не угнітає, а противно вона дає їм повну національну свободу, ґарантії свобідного розвою, певність повного розквіту національної культури в межах Польщі. Словом, каже польський міністер, Польща світить ясним приміром, як держава повинна полагоджувати національні питання.

Ще не засохло чорнило на його „спростовання", а в Москві заговорив про те саме питання Зіновєв, голова виконавчого комітету третого інтернаціоналу. Говорив він про позичку від загряничних капіталістів, а на доказ, що вона булаби добре ґарантована став вихваляти російські порядки. Читаючи сі слова, так і здається, що большевицький комісар прочитав собі перед своєю промовою статтю польського міністра про польські порядки. Головну силу арґументу кладе він на полагодження національного питання. Мовляв, Росія полагодила вдоволяючо національні питання народів, завойованих Росією. Він, однак, не називає їх завойованими народами. Так їх не називали царі, так їх не називає польський міністер, так їх не називає й большевицький комісар. Він називає їх національними менчостями, зовсім як їх називає польський міністер. Отже сі національні менчости на Україні, на Кавказі, Білій Руси, словом, по всій Росії дістали все, що вони домагалися. Мовляв, вони в перше в своїм життю вдоволені. Словом, Росія дала світови примір, як треба задоволяти національні домагання „національних менчостий".

Вистарчає порівняти зі собою заяву польського міністра та московського комісаря, щоби побачити, що всі гнобителі всегда говорять тою самою мовою, чи вони говорять по московськи, чи по польськи; чи вони в Москві, чи в Варшаві; чи вони поступові міністри, чи „інтернаціональні" комісари; чи вони говорять в імени історичної Польщі, чи в імени інтернаціоналізму. Розбишаки всюди однакові, а їх основна черта, що вони знають лишень свій інтерес і ніяк не можуть зрозуміти стремлін[illegible]

ЯК БОЛЬШЕВИЧИТЬСЯ НАУКУ?

У Харкові відбулась 8-ма ґуберніяльна партійна конференція центрального комітету „комуністичної партії большевиків України", на якій між іншим принято таку постанову:

„Зважаючи на те, що надмірне розмноження Вищих Наукових Заведень ведеться на рахунок погіршення їхньої роботи і заострення матеріяльної нужди, конференція вважає за невідкличне в слідуючому шкільному році скоротити чисельний склад тих заведень, поліпшити їхній матеріяльний стан та за всяку ціну зміцнити в них пролетарський елемент і політичну роботу".

Іншими словами — не треба науки нікому кромі комісарів і то „науки комісарської". Хто в се не вірив, тепер може зміритн.

Приказ про се прийшов до Харкова з Москви, де, як подають депеші, тисячі студентів викинено зі шкіл, за се, що вони не комуністи. Вони тепер уладжують демонстрації проти большевицької влади.

З Москви така іде благодать на Україну.

ЗБУДУЙМО В КРАЮ ПРОМИСЛОВО-РЕМІСНИЧУ ШКОЛУ.

„Свобода" помістила у ч. 118 статтю Михайла Возняка, яка була нардукована у львівськім „Ділі". У тій статті між иншим є оттакий вискав: „**Теперішне положення наших західних земель вимагає повного перелому в поглядах на освіту. Досі галицький відломок нашого народу фабрикував головно в середніх школах кандидатів на державних урядників, себто часто КАНДИДАТІВ НА ЛАКЕІВ І РАБІВ, а тепер треба звернути головну увагу на практичне шкільництво, на вироблення сил лдя свого добре розвиненого ремесла, промислу, торговлі, зокрема кооперативи й. т. д., словом для службн свому народові**".

„**А головно підставою всяких змагань буде передівсім українське селянство, що його треба поперше становo зорґанізувати, а подруге просвітити**".

Наведений виїмок із статті вказує, що розумні люди в краю таки додумалися, що клясична освіта по ґімназіях не приносить пожаданої користи для нашого народу, а хиба дає у великій мірі „кандидатів на лакеїв і рабів" для ворожої держави.

Американська еміґрація повинна привитати ціл „перелім в поглядах на освіту" наших братів в Галичині як великанський крок вперед. Робітничий загал американських Українців повинен радіти, що наконець принялася і в краю здорова думка, що фаховий ремісник, робітник, купець, промисловець, для України тепер вартніщі, ніж ґімназійні матурисги або учні.

Проте наша еміґрація повинна усею силою підхопити цей золотий клич і допомогти краєви виховувати молодь для служби свому народові. Українці в Америці мають змогу самі, своїм коштом, заснoвати і удержати бодай онду промислово-реміснячу школу, щоб дати доказ своєї любови для старої батьківщини і розумінь, що це справа розуму і доцільна.

Клясичне образованне, яке дістає молодіж в ґімназіях, дає дуже мало практичного змісту для життя. Укінчений ґімназіст, кинений у вир життя, не має майже ніякої користи із тої науки, як увиніс з ґімназії. Притім перечитування старих латинських і грецьких клясиків вироблює у молоді мимохідь аристократичний спосіб думання. Бо у старинних Римлян а і Греків, простий народ не відгравав ніякої ролі. Усі герої і великі державні мужі виходили там із „панської кляси", а працюючий люд були або невольники або пролетарська чернь, без ніякого значіння на державні справи. Тому ми бачимо, що давня польська шляхта залюбки вивчувала латину і переймалася староримськими ідеалами, які дуже підходили під шляхоцький світогляд, що тільки шляхта є основою і вартістю нації, а всьо решта це чернь, яка не має за собою ніякого права. Єзуїти таксамо залюбки трималися старої клясичної фільозофії, бо це помагало їм латинщити і польщити українських панів. Небіжка Австрія була звісна зі свого наздництва і ціла австрійська система шкіл прямувала до того, щоби як найдовше задержати старий „панський" лад.

Ґімназійне образованне псувало чимало характерів; воно наповняло молодь гордостю, а практичного знання давало дуже мало. Ми бачили чимало хлопських синів, які заразилися думанням старих клясиків і навчилися в ґімназії погорджувати „хлопською чернию", із якої вийшли. Навіть історія, яку вчили по ґімназіях, не була історією народів, а прославленнєм королів і лицарів з аристократії. Ґімназійний учeник набирав переконання, що селяни, ремісники і увесь робучий нарід це безмисльна, робуча худоба, яка у світі не значила нічого.

Нині у світі вибилася на перше місце анґльо-саксонська раса, а у ній Американці. Американська шкільна система зірвала давно з клясичним образованнем. Американські школи наскрізь практичні. Вони не забивають дитячих голов непотрібниби граматиками мертвих мов ані психольоґією давно вимершого світу, але вчать того, що придасться чоловікови в щоденнім життю. Вони вчать дуже основно своєї власної, американської історії, своєї ґеоґрафії, так, що вже в нищих школах дитина знає, де є які природні богацтва, де який промисл і де яка земля; вчать практично рахунків і їх пристосовання в життю, а тільки загально вчать найважніщих річий з історії і ґеоґрафії других народів. Американська дитина інтересується винаходами подорожниками і, технічними здобутками далеко більше, ніж усими Наполеонами, Цезарами, Джіаґіс-Ханами та усіми тими буцімто великими людьми, якими ми привикли одушевляти ся в ґімназіях. Американська дитина навіть не розуміє, як можна жити в неволі, а виховується так, що за найбільшу нікчемність вважає трусливість. Ціла молодеча література переповнена прославленнєм особистої відваги в найтруднійших хвилях життя. Нема проте що дивуватись, коли бачимо Американців таких сміливих й бадьорих. Американець не встидається фізично працювати. Це американський звичай, що син міліонера зачинає своє удержання ві днайнищого ступня. Ніхто не подивується, як що побачить сина властителя фабрики, що він таскає на плечах мішки, або везе на тачках який небудь хлам, або замітає чи мие підлогу. Це його „скулинг", від самих основ. Він скінчив університет, але батько каже вивчитись йому „бизнесу" від споду — від праці найпростійшого робітника.

Що сказали би у нас, в краю, як би так „пан доктор", по одержанню дипльоми, узявся за тачки, або за ціп, косу чи плуг?!

Нездарність австрійської шкільної системи бачимо найлучше в Америці, коли приглянемось, як безрадні є усі ті наші люди, які скінчили найвищі школи в Австрії, а тут негодні добути собі самостійно і кавалка насушного хліба.

Дляхого вже крайний час повернути нам на добру дорогу.

Поможім виховати у старім краю не фантастів з панськими забаганками, а людий з практичним знаннем, яке подасть їм добрий хліб у руки, а народови створить пожиточних інтеліґентів. Коли подивимось на дуже розвинений польський патріотизм, то мусимо признати, що його рознесли і поглубили не так всілякого роду урядники, як ремісники, купці і промисловці, які стикались з польськими робучими масами на кожнім кроці!

Колиб американські Українці схотіли зрозуміти велику правду, то могли би в короткім часі створити цілі ряди нової інтеліґенції, практичної, незалежної, яка рознеслаби український патріотизм і по найбільше глухих кутах.

Ця нова інтеліґенція може вийти у народ вже за 2—3 роки як ремісники, купці, промисловці і начальники спілок.

Наша еміґрація давала і дає на ріжні цілі, але ще досі не створила нічого постійного. Коли зрозуміємо добре усю жизненність справи, то зможемо збудувати для нашої старої батьківщини такий памятник, що перетріває нас і певне стане найпевніщим середником у нашім визволенню. **Цим середником, цим великанським памятником нашої любови до рідного народу буде, коли зберемо між собою складки, щоби в краю заснувати українську промислово-реміснячу бурсу і школу.**

Це справа така жива, важна і пильна, що ми повинні взяти її як найпередніщу споміж усіх других справ.

Наші богатші люди повинні створити записи, щоби вивінувати таку школу, як слід, а ціла наша еміґрація ще й повинна подбати, щоб така інституція була **під охороною нашого американського правительства.**

Можемо назвати її американським іменем, постаратись о американський чартер і подбати о це, щоб вона була під охороною американського конзуляту. Злучені Держави мають свої школи по ріжних сторонах світа, — це буде одна більше, яку ми створимо для наших братів у краю. Найдуться і Американці, які на таку ціль не пожалують також своїх жертв, тимбільше, що американський промисл шукає і буде шукати торгу із Україною.

Нехай тільки кождий читач схоче розважити добре ціле діло, то певне і сам прийде до пересвідчення, що це справа, якій не можна дати упасти.

Коли не зробимо цього негайно, то Поляки позабирають нам нашу молодь і виховають її на своїх яничарів.

Колиж кинемось жваво до роботи, то протягом короткого часу будемо мати таку інституцію, з якої що року будуть виходити сотки піонірів нашого визволення. Кидаючи цю думку між, нашу суспільність числю на це, що загал нашої еміґрації це робітники, які своїм здоровим розумом зрозуміють, що свідомі робітники у старім краю це найпевніще заборoло проти ворожих затій і природні провідники у нашім змаганню до волі.

Поможім же таких свідомих робітників виховати!

Чуй-Дух:

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ

Володимир Шепарович, емер. поборець податковий, помер по довгих і тяжких терпіннях заосмотрений св. Тайнами дня 9. квітня с. р. переживши 64 літ. Похорон відбувся дня 11. квітня 1924 р. в Стрию.

ПРОТЕСТ ЕДМОНТОНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ПРОТИ ПОЛЬЩІ

висланий до уряду Канади, уряду Великої Британії і до Ліґи Народів.

Canadian Citizens of Ukrainian descent assmbled at a mass meeting held at Edmonton, Alberta, Canada, on Sunday night April 6, 1924 vigorously protested against the tyranical rule of the Polish Government in Eastern Galicia and the barbarous cruelties directed against and inflicted upon the Ukrainians residing therein, also against the oppression of the Ukrainian people in the Province of Bukovina by the Roumanian Government and unanimously passed the following resolution in that regard.

We Canadian Cititzens of Ukrainian descent, in mass meeting assembled in the name of humanity, justice, and in the interests of peace and its preservation protest:—

1. Against the tyranical rule by the Polish Government of the Ukrainian people in Eastern Galicia and the unjust and oppressive rule by the Roumanian Government of the Ukrainian people in Bukowina both of which territories properly belonged to the Ukrainian who inhabited them and who constitute 75% of the total population of these territories, as the rule of these governments in the aforesaid territories is and has been cruel, unjust, oppressive and greatly detrimental to the Ukrainian population resident therein in that the said Government respectively have been and are, by process of colonization by the foreign elements, endeavoring to convert the said territories of Eastern Galicia and Bukowina into Polish and Roumanian territories.

2. Against the elimination in the said territories of Ukrainian schools and other cultural institutions; the suppression and abolition of Ukrainian press; the wholesale persecutions and arrests without cause of innocent people and against the murder of the populace and members thereof,—there being at least one well authenticated instance of such in the murder by the Polish police of an innocent woman at Lemberg about the middle of February 1924.

3. We therefore appeal to our Canadian Government, the Government of Great Britain, the League of Nations and to the civilized world to take necessary and proper steps and measures at International Assemblies to bring an end to and terminate the atrocities of Poland and Roumania and their attempts to exterminate the Ukrainian race in what should be their own lands.

Stephen Savula, chairman.
J. E. Basarab, Secretary.

Осип Логин.

ГРАБІЖНИКАМ В АЛЬБУМ.

Рулун, Чех, Москаль і Поляк
Дали собі руки,
Наживитись чужим добром
Без жадної муки.
Поділили Україну
Аа чотири части,
Тай думають, що ми мусим
На віки пропасти.
Так думає темний Москаль
Обруситель світа,
Що держав тюрму народів
Так довгії літа.
Так думають слабодухи,
Хруні й ренеґати,
Та не знають, що діждуться
Гідної заплати.
Спритні Чехи досить ніжно
Взялись за це діло,
Бо дають нам вищі школи
Й поводяться мило.
Коб мій погляд щодо Чехів
Показався мильний,
Яб волів, щоб хоть цей народ
Був для нас прихильний.
Румун вліз на наші землі
Таки без пардону,
Не шукав, хотьби про око
Якогось закону.
Лях вже з давна учив молодь
В відповіднім дусі
Й кинув клич шовіністичний
„На зніщене Русі".
На добавок й Жид нахабний
Наставляє очи,
Чорноморська Земля пахне
Й Криму також хоче.
Ллійте, кляті, нашу кровцю,
Деріть наше тіло!
Ми потерпим як Прометей
Відважно та сміло.
Наші рани погоються
Тай кровці прибуде.
Чи знаєте чорні круки,
Що вам тоді буде?...
Ні, не знаєте ви цього,
Я це по вас бачу,
Ви забули розгнівану
Натуру козачу...

Джерзи Сиіті, 22. мая, 1924.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

АКРОН, ОГАЙО. Бр. Сош. Св. Духа, від. 295 У. Н. С. возьме участь в містовій параді, яка відбудеся дня 30. мая 1924 на „Декорейшен Дей" в Акрон, О. Отсим повідомляєся всіх членів, місцевих і позамісцевих, щоб всі явилися точно о год. 12.30 в гали церковній на розі Washington and Abel St. Неявившийся член підлягає карі $1.00, а урядник $2.00. — Ілія Гурин, предс.; Олекса Цепко, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Димитрія, від. 301, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинґ відбудеся дня 1. червня в неділю о год. 1. пополудни в церковній гали при Ірі і Робей улицях. На порядку дневнім є дуже важні справи і справозданнє з піврічного діловодства. Тому кождий член мусить конечно на мітинґ прибути і привести нових членів, котрих У. Н. Союз принимає без вступного, старших і дітий. До товариства також можна вступити без вступного, тож проситься користати з нагоди. — Н. Счивинський, секр. фін.

У. Н. СОЮЗ—НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ. ЧИ ВИ Є ЧЛЕНОМ ЙОГО?

ПОЗІР! — РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Заходом Жіночого Товариства Лесі Українки
— відбудеться —

БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 31. МАЯ С. Р. в гали тов. „Вільних Козаків".

На сей баль запрошуеться усіх Українців з Рочестер; приходіть усі а не пожалуєте.

За добру забаву ручить
124-25 Комітет.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Повідомляється український загал що товариства та братства міста Нюарку — що — Комітет Злучених Товариств
— устроює —

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК (ФЕСТИН)

ДНЯ 12-го ЛИПНЯ 1924 Р. в парку BADISHCH VOLKS FEREIN 123 Montgomery Ave. (20 St.)

Тож проситься всі товариства, щоби не устроювали нічого на цей день, бо перешкодять собі і К. З. Т.
124 Пікніковий (фест). Комітет.

ПОЗІР! — ФЕНІКСВИЛ, ПА.

ПЕРШИЙ БАЛЬ СЕГО РОКУ

В СУБОТУ, ДНЯ 31. МАЯ 1924 в гали Поцюбинського при Гай улици
— устроює —

Бр. св. Ап. Петра і Павла від. 321 У. Н. Союза

В 10-ЛІТНУ РІЧНИЦЮ СВОГО ЗАЛОЖЕННЯ.

Буде приграватн знаменита музика як також будуть здорові напої і смачна перекуска. Длятого запрошаеться усіх Українців з Феніксвил і околиці до численної участи.
124 Балевий комітет.

УВАГА! НЮАРК І ОКОЛИЦЯ!

Заходом українського Тов. Богдана Хмельницького від. 133 У. Н. С., уряджується ПЕРШИЙ В СЕЗОНІ

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В СУБОТУ, 31-го МАЯ 1924 Р. в парку на Montgomery Ave., і 20 St. межи Springfield і Clinton Ave.

Парк отворений від год. 3. пополудни до пізно ночи.

Музика першорядна — ВСТУП 35 цнт.

Громадяни! Коли хочете розвеселитися і забавитися з своею родиною і товаришами то приходьте до згаданого парку, а не пожалуете.
124 Комітет.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

ПЕРШИЙ РАЗ В АМЕРИЦІ!

За стараннем односельчан з села Залукви, пов. Станиславів,
— відограеться —

В НЕДІЛЮ, 1-ГО ЧЕРВНЯ 1924

В УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ

2240 Grayling Ave., Hamtramck, Mich. чудову драму в 3-ох діях в 4-ох відслонах Романа Сурмача під назвою:

ТРИ БРАТИ

або СУД БОЖИЙ

Початок точно о год. 7.30 веч.

Вступ 50 цнт.

Родимці, коли хочете подивитись на ту прекрасну драму, котра буде відграна перший раз в Америці, приходіть і других приведіть зі собою, бо не тілько що вдоволитесь, дивлючись на сю драму, але й своею лептою поможете понеболеним братям в рідному краю. 124

Весь дохід призначений на будову просвітного дому в селі Залукві, Станиславівского повіту.

З щирим привітом Комітет.

НЕСПОДІВАНУ РАДІСТЬ.

Викликує календар Бузьок у своїх властителів коли вони побачать, що кожда сторона в календарі і майже кождий жарт має свої окремі ілюстрації. Властителем Бузька можете стати за 75 центів в книгарни „СВОБОДИ".

ГОСПОДНЯ РИБКА.

(Грецька легенда).

При берегах Криму в Чорному Морю, живе велми чудна рибка. Вона яйцеватої, плоскої форми а в величину поміститься свобідно на жіночій долони. Її тіло окружене довкола густо дрібними, прозорими волосками. Маленька головка, — а в ній зовсім не рибячі очі: чорні із золотими обвідками, незвичайно рухливі. Тіло золотистої краски. А що найбільш вражае в сій рибці, то два пятна, по одному з кождої сторони по середині тіла, величиною в десяток; вони неправильної форми і сильно ярко голубої краски, якої не змалює ніякий артистмаляр.

Кажуть рибалки, що коли сю рибку хоч на часочок витащити з моря, вона сейчас гине. Се Господня рибка. Про неї склали старі Греки ось яку легенду.

Коли Господь наш, Ісус Христос, воскрес третього дня по Своїй смерти, ніхто не хотів Йому повірити. Бачили много чудес за Його життя, але отсего чуда не могли і боялися признати.

Не повірили Йому апостоли, не повірили ученики, не повірили жени-мироносниці. Тоді приходить Христос до Своеї Матери. А вона в той час стояла при огници і варила рибу на сковороді — готовила обід для себе і для рідні. І говорить їй Господь:

— Радуйся! Се я, Твій Син, воскрес із мертвих, як було предсказано в писанію. Мир Тобі!

Але Марія задрожала і стривожена крикнула:

— Наколи Ти справді мій син Ісус, так зділай чудо, щоби я повірила.

Усміхнувся Господь, що мати Йому не вірить і каже:

— От я возьму сю рибку, що жариться на вогни і вона оживе. — Повіриш в мене після сего?

І він доторкнувся Своїми двома пальцями риби, підняв її у воздух і вона в сю мить затрепетала тілом і віджила.

Тоді повірила Мати Господа в чудо і радісно поклонилася воскресшому Синови. А на тій рибці з того часу такі остали по боках тіла два голубі пятна. Се слід Ісусових пальців..

За А. Купріном („Лестригони")

ЗАЧНІТЬ ТЕПЕР.

Кожда добра господиня намагається зменьшити її домові видатки. Тим вона знає, що зможе зложити пару центів до банку, так що коли її потрібно гроша на щось надзвичайного, без чого тяжко булоби обійтися її, вона не мусить запозичатися.

Компанія Бордена, щоби познакомити кожду господиню з виробами молока та з преміями, які дає, предкладає спеціяльну оферту для них. На иншім місци нашої часописи днесь ми містимо сю оферту. Прочитайте її і витніть купон та познакомітесь з виробами Бордена.

Ваш гросерник має сі вироби Бордена Згущеного Молока з Преміями так як бачите в оголошенню. Незабудьтеж спитати його за сі бляшанки Бордена, які дають Вам цінні премії за значки.

НОВА СТАДІЯ У ВІДНОСИНАХ „РІДНОЇ ШКОЛИ" В ГАЛИЧИНІ.

До цього шкільного року польська влада перетворювала переважно лише державні українські школи на польські, а в крайному разі задовольнялася вводженнем до них утраквізму. Довівши вже до такого стану, що на всіх українських землях, які опинилися по цей бік рижської лінії, нема нині фактично ані одної української державної школи, а є лише чисто польські або утраквістичні, — польська влада і вся польська суспільність звернули тепер пильну увагу на тих кількадесять українських приватних шкіл, удержуваних виключно приватними фондами українського громадянства.

Ріжні накази польської шкільної Кураторії до наших приватних шкіл сиплються як гриби по дощі. Є там розпорядки що до навчання польської мови та історії й ґеоґрафії Польщі в розмірах приписаних польськими міністеріяльними плянами*) а в приватніх українських учительських семинаріях вимагається вже й навчання педаґоґіки по польськи до того польським учителем, — е там закази вживати досі ужиганих наглядних середників (образів та таблиць) при науці української історії, — є накази, які з нашої приватної української школи усувають останні зверхні ознаки її українства ба й саму назву, — без ніякої законно їпричини усуваються з наших приватних народніх і середних шкіл вповні кваліфікованих українських учителів і т. п. благодати „імженість конца" спливають „свише" на наші приватні школи. В слід за тим не полагоджується або відкидається подання про заснування нових приватних шкіл та замикається постепенно істнуючі приватні школи.

Останніми часами найбільш актуальною стала справа урядової мови в наших приватних народніх і середних школах. Ріжні розпорядки Кураторії стоять в різкій суперечности з постановами § 8 версайського трактату, § 7 рижської угоди, § 110 польської конституції, § 70 обовязуючого ще тепер державного австрійського закона з 14. V. 1869 року арт. 4. краевого закона з дня 22. IV. 1867 р. і т. д. Не дивуватися, що ціле українське громадянство стануло одностайно на невідкличнo відпорному становищу. Зі стадії протестів переходимо в стадію твердої, упертої оборони наших прав, які в додатку практично санкціонувала навіть теперішня польська влада, видаючи власним накладом українські шкільні друки й свідоцтва.

Та нагінка вже йде. Польські інспектори майже що тижня приходять до наших шкіл та за заглядають до дневників і катальоґів, чи наші школи приноровилися до розпорядків Кураторії і завели вже польське урядування, — а найщовши що урядування безперервно ведеться по українськи, грозять закненням.

Додатна сторона цеї стадії є та, що боротьба ця на полі шкільництва зединить, сконсолідує всі ріжнопартійні і непартійні елементи до одностайної акції, а це мати-ме велике значіння й на инших ділянках нашого національного й суспільного життя.

Отсю нову фазу боротьби, в якій мусять взяти і візьмуть участь всі наші політичні партії, всі верстви нашого громадянства — одним словом найширші маси нашого народу, мусимо також використати з одного боку для ревізії устрою теперішнього нашого приватного шкільництва відповідно до сучасних потреб нації — а з другого боку для закріплення його матеріяльних основ.

Це все останній час, щоби ми доконче зірвали з перестарілою австрійською методою творення й ведення шкіл старого типу. Наша школа мусить бути дійсно новочасна і мати характер практичний. Для нас найбільш підходячий тип трудової школи. Не тільки наша народня школа мусить мати трудовий характер, — такий характер мусимо надати й всім иншим нашим приватним школам без виїмки. Отже передусім країна пора дати собі спокій з творенням нових класичних гімназій та гімназійних курсів, а істнуючим надати напрям реальний та перетворити їх на школи практичні — фахові і то головно в обсягу всесторонього промислу та торговлі. Матеріял на урядовців польської держави і ріжного роду людий зависимих — як їх схарактеризував селянин п. Федір Бойко — „боягізів за посади" достарчать і держ. гімназії. Люде цілком незалежні, чи радше залежні від широких мас нашого народу, який дає їм середники до життя, — будуть самє й непохитними оборонцями прав нашого народу.

Дехто — зжившися з дотеперішнім ладом — підносить, що годі нам обійтися без інтеліґенції. Тут виходить деяке непорозуміння. Навпаки даючи нашим промисловцям і торговцям середню а то й висшу освіту — ми тим самим підносимо інтелектуальний ровень нашої нації і творимо кадри нової інтеліґенції дійсно трудової — та цілковито независимої!

Коли на Наддніпрянській Україні не лише ученики середніх шкіл мусять обовязково побирати якусь практичну науку, але навіть студенти високих шкіл поруч зі своею теоретичною наукою набувають паралельно якесь практичне знання, коли читаемо в радянській пресі, що в Києві, Полтаві, Харкові, Одесі студенти університетів та політехнік потворили вже навіть цілі артілі реміснича (починаючи зі шевців, кравців, столярів, шлюсарів, а кінчаючи на електротехніках і т. п.), то чомуж би й нам не станути на той самий шлях... Величанські успіхи такої практичної трудової школи науки і життя в Америці і витворений нею практичний змисл Американців, який причинився до кольосального розвитку торговлі й промислу — є наглядним доказом, що такий шлях одиноко правильний.

Які вигляди на рентовність акції в тому напрямі на українських землях під Польщею — видко зі слів проф. Сікори, заступника голови TSL: „Східні окраїни — то терен того року, що там можуть мати ширше поле до ділання міліони польських промисловців та купців". І очевидно проф. Сікора накликує польський уряд і польську суспільність до найенерґічнішої акції на наших землях, доказуючи при цьому, що без польського промислу і торговлі будуть Поляки завсіди „народом хирлявим, без міцного хребта, без нормальної підстави суспільного богацтва". — Поклик проф. Сікори впав на добру почву. В нашому краю систематично поступае творення польських промислових та торговельних шкіл, зразкових реміснічих варстатів, ремісничих бурс іт.п.

І ми мусимо творити свої майстерні, свої торговлі, свої артілі, свої фабрики і т. п.,для цеї цілі мусимо виховати фахових людей — а для цього знов мусимо зреформувати відповідно наші приватні школи (бо поки що лише ними можемо розпоряджати). Наші дівочі школи мусять подавати такі практичні науки як: писання на машині, стеноґрафію, шиття і крою, монярства, куховарства, ведення домашнього господарства і т. п. Наші хлопячі школи мусять бути так уладжені, щоби з них виходили фахові промисловці для кождої галузи нашого запотребування, купці, кооператори, зразкові господарі і т. п. Вихованню нашої будучої інтеліґенції мусимо надати такий практичний напрям, щоби вона як незалежна під кождим оглядом — скріпляла наш національний організм, а не ослабляла своею непродуктивністю пасивністю та хиткістю. А саме поняття „інтеліґент" мусимо розширити й на ремісників, професійних робітників, зразкових господарів, купців і т. п. — давши їм в наших фахових школах відповідну освіту. Без огляду на те, серед яких обставин приходиться нам тепер жити, мусимо наше життя і до нього наші виховавчі варстати — наше шкільництво достроїти так, щоби ми власними силами могли використовувати наші природні богацтва, та заспокоювати потреби на всіх ділянках нашого запотребування.

Як перетворити наші істнуючі приватні школи на фахові, на які саме і як доповнити їх новими — про це надежить скликати добре підготовану краєву анкету, остаточно вирішити справу і від слів як найскорше перейти до діл. Річ ясна — ініціятиву й керму в тій акції повинна взяти Головна Управа У. П. Т., під опікою котрої находяться вже дві доповняючі промислові школи у Львові і одна така школа в Станиславові, взірцева практична майстерня в обсягу ткацтва, килимарства і инших гуц. виробів. „Гуцульське Мистецтво" в Косові і одна торговельна школа у Львові.

Але мусимо ясно здати собі справу ц того, що ціла та і оборонна акція і творча робота вимагае значного збільшення фондів. Особливо-ж професійні школи кромі звичайних і фахових учительських сил вимагають кольосальних видатків на варстати, сирівці і т. п.

Та ми певні того, що наша суспільність тут і закордоном подбае про матеріяльне забезпечення наших істнуючих і будучих приватних шкіл та всіх їхніх потреб. Розуміючи, що видатки на наше шкільництво є постійні — мусимо подбати, щоби й жертви на „Рідну Школу" йшли зорганізовано, постійно не як милостиння, але як національна й горожанська повинність.

Особливож тепер всі верстви нашої суспільности і всі наші організації подбають, що установлені нашими найвисшими краевими і американськими організаціями дні „Рідної Школи" а в перший мірі теперішня писанка на „Рідну Школу" принесуть як найкращі успіхи.

Коли з одного боку гідною, непохитною поставою обороним нашу приватну школу, а з другого своею співпрацею, печаливістю, всенародною щедрою матеріяльною допомогою створимо для неї тверді основи її істнування й правильного розвитку, тоді зможемо сказати, що на тій ділянці ми сповнили свій обовязок супроти власного доростаючого покоління, отже супроти власної Нації.

Іван Герасимович.

*) „Kurjer lwowski" з 11. IV. с. р. в статті п. з. „Na manowcach programow i metod nauczania w szkolach powszechnych. Koniecznosc naprawy dzisiejszego stanu rzeczy", так пише про ті пляни: „Програми з науки польської мови, ат історії для народніх шкіл не видержують критики. Після того пляну хлопчик і дівчинка від 13—14 літ учаться літератури у більшому обсягу чим ученик V. кляси ґімназіяльної. Підручник польської мови, це література в цілому значінню того слова. Опріч того дітвора обовязана розчитуватися в приватній лектурі, починаючи від Рея аж до сучасних письменників".

І повного вичерпання цього не видержуючого критики, за обширного пляну для польських шкіл та польської дітвори — жадає польська Кураторія в українських приватніх школах і то в протягу одного півроку (!) під загрозою замкнення шкіл. Польські інспектори дістали особливіший наказ перевірити, чи весь матеріял точно вичерпано, чи діти його добре опанували. — Ціль такого зарядження ясна...

ГАРТФОРД, КОНН.

Аматорський Кружок при укр. кат. церкви св. Арх. Михаіла
— відограє —

В СУБОТУ, 31-го МАЯ 1924.

ПРЕДСТАВЛЕННЄ

„ПІМСТА ЖИДІВКИ"

в 5-ох діях А. І. Кузич-Уманської

Початок о год. 8. вечер. в St. Peter's Hall, 160 Main St.

Вступ для старших 50 центів; для дітий 8—15 літ 25 цнт.
122,4,5 КОМІТЕТ.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ?

Що де бузьок в хаті, там щастє? Чи ви знаете, що вийшов перший гумористичний календар Бузьок? Він буде Вас веселити цілий рік і більше за 75 центів. Замовлення посилайте до книгарні „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛ. ГРОМАДА В КОЛЧЕСТЕР, КОНН.

запрошує отсим усіх Українців з Колчестер і цілої околиці на

ТОРЖЕСТВЕННЕ ПРИВІТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО АРХИЕПИСКОПА

ВПРЕОСВЯЩЕНОГО ІОАННА ХВЕДОРОВИЧА

яке устроює Громада в Колчестер в НЕДІЛЮ, 1. ЧЕРВНЯ С. Р.

Початок привітання о год. 10-ій рано.

Після Богослуження відбудеться приняття в честь Владики, в якім візьмуть участь усі Українці місцеві і позамісцеві.
124-25 Комітет.

Дохід на Відбудову Українського Народного Дому, Читальні і Рідної Школи в Скалаті.

НЮЙОРСЬКИЙ КОМІТЕТ ВІДБУДОВИ УКР. НАР. ДОМУ, ЧИТАЛЬНІ І РІДНОЇ ШКОЛИ В СКАЛАТІ
— уряджує —

В СУБОТУ, ДНЯ 31-ГО МАЯ 1924 РОКУ

в УКР. НАР. ДОМІ, 217-219 E. 6th St., NEW YORK, N. Y.

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

ПОЧАТОК о годині 8-мій вечером точно. — ВСТУП 50 цнт.

124-25 Музика першорядна. Комітет.

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошеня до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошенням присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням будуть ласкаві за кожде написане в оголошение одно слово числити 2 цт коли таке оголошение має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення.

Адм. „Свободи", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

СКРОМНІ МІЛІОНЕРИ.

Звичайно люди думають, що міліонер то якийсь надзвичайний чоловік, про котрого всюди говорять. Тимчасом богато є міліонерів, головнож у великих містах, котрі дуже скромно жиють і про котрих взагалі ніхто ніщо не знає. Щойно після їх смерти довідуються при отворенню засідання, який маєток оставили. Так прим. недавно після смерти містера Мілля з Бедфордшира в Англії довідалися що оставив величезну суму 4 міліонів фунтів. Моріс Маркус, також Англієць, скромно й убого одітий чоловік має 3,000.000 фунтів. Його в погідні дні можна було бачити в огороді при гарному домику в Редгіл Сорей. Разом із огородником копав землю, садив цвіти й ярину. В погане веремя сидів у хаті, робив ріжні меблі, для своєї рідкої збірки хінської порцеляни. Маєтку доробився у Південній Африці торговлею дорогоцінних каменів. Около 80-тих років м. ст. вернувся до Англії, де за кілька літ зовсім усунувся й не хотів брати участи в публичному життю, хоч часто траплялася нагода. Нежонатому міліонерови дуже легко заховати в тайні своє майно. Так прим. у 1915 р. помер льорд Дістелвейт оставив велику на ті часи суму поівтора міліона фунтів. Найбільшою несподіванкою для Лондона було, коли 1909 р. помер також нежонатий міліонер Чарлз Морісон, торговець житом. Завіщанням оставив братови і сестрі 10 міл. ф. Також був нежонатий льорд Кленрікерд, він оставив спадок 2,000.000 фунтів, з чого найбільша часть припала зятеви англійського короля льордові Лясцель. Хто бачив би льорда Клюрікерда, як сидить скромно зодягнутий у Гайд-Парку і там незамітно приглядається кипучому життю, що пересувається попри нього, — ніколи не подумав би, що то один із найбогатших англійських пірів. Хто хотів би вірити, що в Уол-уорді (дільниці Лондона, де живуть виключно найубожші люде) мешкає власник 1 міліона фунтів. Цей міліонер почав каріеру як звичайний муляр, а тепер є одним із найвизначнійших горожан і посідачів. Рекорд у скорому збогаченню здобув мистер Лльфред Бейт, який помер уже 1906 року. З готівкою 1.000 фунтів пішов він у Кімберлі, коли там відкрито діямантові поля. Почав як скромний урядник, а як помер на 53-му році життя, оставив спадщину 8,000.000 фунтів.

БОА-КОНСТРІКТОР МІЖ БАНАНАМИ.

Неприемна пригода приключилася робітникам на товаровому залізничому двірці в Менчестері. Вони виладовували з зал. ваґона транспорт бананів, коли нечайно з поміж бананів виповз вуж, боа-констріктор і кинувся на робітників. Двох робітників укусив. Инші робітники кинулися на вужа з дручками і так довго обробляли його, що вкінці лежав наче приголомшений. Відвезли вужа у мішку до зоольоґічного огорода, а там сконстатовано, що небезпечний влізливець уже неживий. Оба укушені робітники дістали в недалекій аптиці лікарства проти укушення, а рани випалено їм. Опісля віддано обох недужих до шпиталю для лікарської обсерваторії.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження).

(14)

Старий Кваргель, людина старезна, зівяла і суха мов сушена риба. Замітний у його був ніс похожий на яструбячий клюв. Через брак зубів борода сторчала високо в гору і стояла недалеко носа. Поморщене лице було поросле рідenким сивим волоссем.

Мошка знали дооколичні селяни, яких він вже не відмовлявся, „ратувати" у скрутну годину, позичав їм то гроший то збіжа на високий лихвярський бариш. Не точних у віддаванню він процесував немилосерно і продавав їх землю на ліцитації, а кому на велику просьбу відложив екзекуцію, то на те тільки, щоб його ще більше у свою павутину замотати. У своїх інтересах мав Мошко щасливу руку і николи не втрачав. З панами він собі не заходив, лише з мужиками, а заки котрому що позичив, то перш розвідав добре, оцінив докладно, і що за це, що йому без втрати можна було дати, не поступив ні сотика. Селяне лізли до його мов нетлі од світла, законів проти лихві тоді ще не було, і Мошкови йшов інтерес добре, бо ні інституцій ні товариств тоді не було, де би в потребі можна було запомогтись. Він богатів, але того по йому не можна було пізнати, бо жив вбого, мешкав наче в ямі. і ходив обдертий мов послідний жебрак. Його святочний атласовий жупан світив дірами і його тямили найстарші люди. До того він заєдно нарікав, що інтерес йде зле і він через несловність мужиків втрачає. Але самбірські жиди знали лпше Мошка, чим ті жертви, що до його лізли. Жиди його виминали, а навіть зі школи викинули і він мусів дорого вкупитися до маленького побічного одму молитви між таких самих як він. Коли було якого жида спитати, хто є Мошко Кваргель, то він кривився, гладився по бороді, і оглядаючись на боки, або не говорив нічого, або сказав одно слово: ганеф, і сплював на бік.

Бо Мошко, кромі того лихвярсько-збіжевого інтересу, з яким перед святим не кривсся, мав ще два инчі потайні, про які дехто лише знав, та боявся його заціпати. Він враз з своїми синами, зятем і сватом, що держав велику коршму при гостинці, з Самбора до Рудок, належав до великої злодійської компанії конокрадів. Та спілка вела виключно в Галичині свої інтереси, а за межами Галичини удержували богато агентів і „блятів" на Угорщині. В Росії і в Румунії. Покрадені в Галичині коні перепродувала за границею, а з відтам перебирала такий самий товар і продавала тут на великих кінських ярмарках особливе в Улашківцях і Мостисках.

Організація спілки була знаменита. Члени мали до себе взаїмне довіре, оден другого не посмів ошукати, коли не хотів вчаснійше як йому було призначене помандрувати на той світ. Те саме грозило зрадникам. Організація була така, що не всі зналися взаїмно, лише в гуртках, які з собою були повязані двома лише спільниками. Організація була мов довгий ланцюх, в якому зналися з собою лише ті огнива, котрі зчіпалися разом. Ніхто не знав головного отамана, кождий вважав когось инчого. До тої компанії належали всі народности, навіть цигани. Другий потайний інтерес, до якого Мошка належав був пускати в обіг фалшиві гроші на ярмарках, торгах, то що. Валюта кождої держави мала свою торгову назву, якою послугувались. Сендерсваре (товар Олександра) звались фалшиві рублі (тоді панував в Росії Олександер II. Франценсваре були фальшиві австрійські ґульдени і т. д. Спілка була інтернаціональна на галицькім ґрунті. Про істнованне спілки знала краєва жандармерія, та не могла нічого порадити. Як повелось пімати якого злодія, то це було лише спорадичним місцевим випадком. Пійманий нікого не зрадив, і спілка мимо цього оставала ціла. Впрочім пійеманий не богато знав, а колиб і знав, то боявся, бо не жити йому поза кримінадом за свою діскрецію він мав побіч ві дспілки, знав, що з голоду за решіткою не згине, а коли відбуде кару, то знайде усе готове. Мошко Кваргель був важним огнивом в тім злодійськім ланцюху. Не то, що сам був кутий на всі чотири ноги і вмів видумати спосіб в найскладнійшому положінню, але він мав ще двох очайдушних синів, котрі не злякались би самого чорта обікрасти, такогосамого зятя і проворного хитрого свата. До того Кваргель видумав в Самборі такий сховок на коний на першу потребу, що ніхто його не догадувався. Іменно в тім збіжевім магазині був за деревляною перегородою переділ над самим берегом ріки. Звідси можна було гній викидати прямо в ріку, а серед заєдного голосного шуму води на спусті не чути було ані тупотіння коний на помості, ані їх форкання і іржання. Навіть конокради товариші про цю скритку нічого не знали. Кваргель працював лише в дома головою, а у всьому виручався своїми. Те що самбірські жиди від його сторонили відкладав на конкуренційну завість і тим бляхманив людям очи.

У тім часі стояла спічка на вершку сього розцвіту. Вона мала лише двох ворогів: жандарма і мужика хлібороба. Той другий був страшнійший від першого. Жандарм піймавши конокрада завів його до кріміналу, а мужики коли його піймали то або лінчували на смерть, або впускали до кріміналу з поломаними ребрами. Як конокрад попав в хлопські руки, то бажав собі жандарма мов ангела. Мужик вважає конокрада і палія за найбільшого свого ворога.

Та селяни лиш тоід виступали ворожо проти конокрада, коли піймали котрого на горячім вчинку. Позатим поводились пасивно. Селянин шукав лише за вкраденими кіньми, впрочім боявся помсти і до піймання злодія не мішався. Конокрада, котрого не зловив, боявся зачіпати. Було й таке, що селянин оплачувався конокрадови, щоб його на себе не дразнити. Богатші селяни орали конаокрадам землю, вислугувались, складали річний гарач в збіжу, то що. Таких слухняний людий конокради щадили. Трафлялось і таке, що як такому слухняному хліборобови справді вкрадено коні, він йшов жалітись до свого конокрада, а цей або йому сказав, де скриті крадені коні, або сам йому проводив.

Кобиляцький грабя повідомив зараз і суд і жандармерію про крадіж візка і коний на слоті. Та таки зараз за кілька днів, як вода в Дністрі спала знайшли люде під берегом в мулі візок зломаний дишель забивсь в намул і так перетрівав більшу воду. А по конях і слід пропав. Зараз другої ночі проворний Шльомко повів коний ночю за Карпати таксамо непомітно, як їх сюди привів. Жандарми не вислідили нічого. Жандарм якого Шалапінда хотів зарізати не сказав ні слова про свою пригоду боячись догани ві дсвоїх зверхників. Йому самому було соромно. Вдоволився тим, що поприсяг собі помсту на конокрадах, а як коли якого піймає, то вже відповість йому і за того, що хотів його позбавити життя.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".